

TÉNYEK ÉS TÉVHITEK A CSALÁDON BELÜLI ERŐSZAKRÓL

A családon belüli erőszakról a köztudatban élő tévhitek eloszlátása munkánk egyik legalapvetőbb része, mivel e tévhitek sokszor megbénítják mind az áldozatok segítségkérését, mind az ismerősek és az intézmények beavatkozását. E tévhitek csaknem kivétel nélkül az áldozatot teszik felelőssé a bántalmazó erőszakos viselkedéséért, illetve az elkövetőt patologizálják: sérült, tetteiért felelni képtelen szerencsétlenné állítják be. A valóság azonban ennek igen ritkán felel meg: az elkövetőt ismerősei és tágabb családja "rendes", "jóra való" embernek ismeri, ezért ha az áldozatok beszélni kezdenek, sokszor senki sem hisz nekik. Tovább nehezíti az áldozatok helyzetét, hogy nemegyszer maga az elkövető is a nő viselkedésével indokolja a bántalmazást. Az erőszak megtörésének első lépése, hogy a felelősséget oda helyezzük, akit illet - az elkövetőre.

Tévhitek a családon belüli erőszakról, bántalmazásról

Tévhite: A nők is verik a férjüket.

Tény: A partnerkapcsolati testi erőszakkal kapcsolatos esetek 95%-ában a férfi az agresszív fél, és nőt bántalmaz. A fennmaradó 5%-ot a férfit bántalmazó nők, illetve leszbikus és homoszexuális partnerüket bántalmazó meleg férfiak alkotják.

Tévhite: A bántalmazás a lakosságnak csak egészen elenyésző hányadát érinti.

Tény: Minden ötödik nőt rendszeresen bántalmaz partnere. Ez jelenleg Magyarországon mintegy félmillió bántalmazott nőt, és ennél valamivel kevesebb bántalmazó férfit érint.

Tévhite: A családi ügyekbe való rendőri beavatkozással könnyű visszaélni. Sok nő csak bosszúból vádolja partnerét.

Tény: A nyugati statisztikák szerint a családon belüli erőszak miatti téves letartóztatások aránya megközelítőleg kettő százalék: éppen annyi, mint a többi bűncselekmény esetében. Továbbá minden törvénnyel vissza lehet élni - a biztosítási ügyek jelentős része csalás, ám a visszaélés ténye miatt mégsem akarnánk megszüntetni a kárvallottak biztosításához való jogát.

Tévhite: A bántalmazás főleg az iskolázatlan, szegény rétegek körében elterjedt.

Tény: Minden etnikai csoporton, társadalmi rétegen és lakóhelyen belül hasonló arányban találkozunk bántalmazókkal és áldozatokkal.

Tévhite: A férfi ideges, azért csap oda. Az ő vállát nyomja a család minden anyagi gondja.

Tény: Az erőszak nem megfelelő módja annak, hogy valaki levezesse az idegességét. Semmilyen családi szereposztás nem indokolja a másik megalázását és megverését.

Tévhite: Egy pofon még befér a szerelembe: levezeti a feszültségeket, és aztán minden rendbe jön.

Tény: A "pofonra csók" sztereotípiát csak a tévéfilmekben működik. A gyakorlatban a pofonok nem kölcsönösek, és nem múlnak el nyom nélkül. Az első pofont követni fogja a többi, és a bántalmazás egyre szélsőségesebb és durvább lesz.

Tévhite: A bántalmazott nők mazochisták. Élvezik a verést, különben nem maradnának.

Tény: A mazochizmus egy pszichés betegség, amely körülbelül olyan gyakori, mint a skizofrénia vagy a többszörös személyiség. Valószínűtlen, hogy a nők többsége (illetve a nők mazochizmusáról szóló vélekedés szerint mindegyike) ebben a súlyos betegségben szenvedne. A válás vagy elköltözés sok nő számára anyagi vagy lakhatási okok miatt nem lehetséges, ezért kényszerből maradnak az elkövetővel.

Tévhite: Ha a nőnek tényleg rossz lenne, hogy verik, akkor nem maradna.

Tény1: A nők nagyon gyakran hisznek, vagy reménykednek a bántalmazó ígéreteiben: ilyesmi többé nem fordul elő többé. A nők gyakran anyagilag is függnek házastársuktól, nincs hová menniük, vagy félnek, hogy házastársuk bosszút áll, ha elhagyják.

Tény2: A bántalmazott nők számára a statisztikailag legveszélyesebb időszak a válás vagy szakítás után kezdődik.

Tévhite: A nők néha kiprovokálják, hogy verjék őket.

Tény: Senki sem érdemli meg, hogy megverjék még akkor sem, ha idegesítően vagy zavaróan viselkedik. Egy érett személyiségű felnőtt képes felelősséget vállalni a cselekedeteiért. A felelősség azt terheli, aki ütésre emeli a kezét.

Tévhite: A családon belüli erőszakot az alkohol okozza.

Tény: Az alkohol önmagában senkit nem tesz erőszakossá, viszont feloldja azokat a gátlásokat, amelyek máskor kordában tartják az erőszakra való hajlamot. Az ivás és a bántalmazás két különböző probléma. Ha az egyiket megszüntetik, attól hogy a másik még nem múlik el.

Tévhite: A legtöbb ember elítéli a családon belüli erőszakot.

Tény: Sok ember elzárkózik az áldozatoktól, és efféle magyarázatokat gyárt: "Szabad emberek, nekik biztos így jó", "Semmi közöm hozzá, hogy mi történik mások otthonában" (ál-liberalizmus); "Még engem is megütne", "Nem akarok bajba kerülni" (félelem); "Engem is vertek gyerekkoromban, mégis tisztességes ember lett belőlem", "Vannak nők/gyerekek, akik csak az erőszakból értenek" (erőszakos attitűdök); "Ha tényleg lenne ott valami baj, a rendőrség biztos kijönne, és bevinné a bántalmazót"

(téves hit a törvényekben és a hatóságokban); "Jó fantáziája van ennek a gyerekeknek", "Olyan jóra való ember az, ismerem, soha nem tenne ilyet", "Ez a nő biztos nagyon kielégítetlen, hogy ilyesmiket beszél" (az áldozatok megkérdőjelezése). A gyakorlatban az áldozatokat messze kevesebben támogatják, mint az elkövetőket.

Tévhit: Ami az otthon falai között történik, ahhoz a külvilágnak semmi köze. A magánéletbe nem lehet beleszólni.

Tény: A verés és a bántalmazás számos esetben bűncselekmény, ezért nem menthető fel azzal, hogy otthon történik. Magyarországon a meggyilkolt nők 60 százaléka házastársa vagy élettársa áldozata. Ez nem egyéni, hanem társadalmi probléma.

Tévhit: A törvény megvédi az áldozatokat.

Tény: A világ legtöbb országában - Magyarország is ezek közé tartozik - a családon belüli erőszak áldozatait nem védi hatékonyan a jog. A rendőrségek és a bíróságok még a meglévő törvényeket sem szívesen alkalmazzák, pedig még ezek alkalmazásának esetén is sok súlyos bűncselekményt meg lehetne akadályozni, a jogalkotók pedig mereven elzárkóznak a törvények módosításától.

Tévhit: A rendőrök letartóztathatják a bántalmazót.

Tény1: Magyarországon családon belüli erőszak esetén a rendőrség még mindig gyakran reagál úgy, hogy "családi ügybe nem avatkozunk, csak ha vér folyik". A rendőrség köteles kiszállni a helyszínre, és ott a lehetőségeihez mérten intézkedni. (Erről lásd bővebben a vonatkozó **ORFK intézkedést**.)

Tény2: Bár vannak országok, ahol a családon belüli erőszak áldozatait védő törvényeket megszigorították, a tapasztalatok azt mutatják, hogy az elrettentés nem elég. A bántalmazásnak csak akkor lesz vége, ha a bántalmazók segítséget kapnak a saját erőszakos magatartásuk megváltoztatására.

Tévhit: A segélyvonalak és az anyaotthonok felbomlasztják a családokat.

Tény: A menedékházak megmentik az áldozatokat attól, hogy további bűncselekményeket áldozataivá váljanak. Egy olyan család, ahol valaki üti-veri a többieket, nem képviselhet minden áron megtartandó értéket sem a társadalom, sem az érintettek szemben.

Tévhit: Aki egyszer bántalmazó volt, az is marad.

Tény: Egyes nyugati országokban célzott egyéni vagy csoportterápia segítségével (amit gyakran kísér felfüggesztett börtönbüntetés) a bántalmazó férfiak képesek felhagyni a nőpartnerük elleni fizikai erőszakkal.

Tévhit: Aki egyszer bántalmazott nő volt, az is marad.

Tény: A tapasztalatok és a statisztikák azt mutatják, hogy az a nő, akinek sikerül végleg kimenekülnie egy bántalmazó kapcsolatból, és szakszerű segítséget kap a feldolgozásban, hamarabb észreveszi a korai figyelmeztető jeleket, és már idejekorán kilép a kapcsolatból.

Tévhit: Ha a nő nem ad okot rá, akkor nem is bántják. Csak tudni kell irányítani a férfit.

Tény: A bántalmazónak bármilyen indok elég lehet arra, hogy verést kezdeményezzen. Gyakori, hogy indokai teljesen ellentmondanak egymásnak.

Tévhit1: Egy gyerekszüléssel megmenthető a kapcsolat. Ha megszületik az első gyerek, a bántalmazás abbamarad.

Tévhit2: Még a durva férfiak is lovagiasak, ha a nő kiszolgáltatót, például ha beteg vagy terhes.

Tény: A családon belüli erőszak áldozatainak több mint 25%-át akkor is megverik, amikor terhes. (Az ilyen esetek 10%-ában a verés vetélést okoz.) Sokszor épp a terhesség ideje alatt kezdődnek a verések, vagy akkor válnak súlyosabbá.

Tévhit: A távortartást a nők arra fogják használni, hogy visszaéljenek vele, és megszerezzék a közös lakást.

Tény: Egy megfelelően felkészített rendőr nem manipulálható. A távortartást más országokban olyan helyzetekben szokták meghozni, amikor egy láthatóan összevert és megfélemlített nő fizikai védelme a tét.

Tévhit: A távortartás csak a hajléktalan férfiak számát fogja növelni.

Tény: Az otthonukból elküldött férfiak túlnyomó többsége társas szempontból nem elszigetelt, és anyjánál vagy egyéb ismerőseinél talál szállást.

Tévhit: A távortartás semmit nem old meg, mivel nem okoz változást az erőszakos emberek személyiségében.

Tény: A távortartás üzenete az, hogy az állam rajta tartja a családját verő férfiakon a szemét, és nem fogadja el az otthon használt erőszakot. A távortartásból visszatérve a tapasztalatok szerint az elkövetők csökkentik a fizikai erőszak mértékét.

Tények és tévhitek a nemi erőszakról

Tévhit1: Csak olyan nőket erőszakolnak meg, akik este egyedül mászkálnak az utcán.

Tény1: Bármely nő potenciális áldozat. Mivel a legtöbb nemi erőszak előre megtervezett és megszervezett, nem állítható, hogy a nők provokálják ki. A provokáló viselkedés egyébként is relatív, és a férfiak megítélésétől függ: a viktoriánus időkben vagy egyes muzulmán országokban egy kivillanó boka is provokatívnak számít(ott). E tévhit alapja az a vélekedés, hogy a nők már pusztán női mivoltukból adódóan provokálók, s ez önmagában elég az elkövető felelősségének eltörlésére.

Tény2: Bármely korú, társadalmi helyzetű, lakhelyű és életstílusú nő válhat áldozattá.

Tévhit: A nemi erőszak olyan, mint a természeti katasztrófák. Nincs mit tenni ellene.

Tény: Vannak megelőzési módok, amelyekkel növelhető a felkészültség és a biztonság. A tájékozottság, a tények ismerete és egy a női önvédelmi tanfolyam kiváló módja lehet a felkészülésnek, a támadó elriasztásának, valamint más áldozatok segítségének.

Tévhit1: Az erőszakolóok pszichopáták.

Tévhit2: Egy férfin látszik, ha erőszakos és durva. Az ilyet el kell kerülni.

Tévhit3: Csak a kielégületlen férfiak erőszakolnak meg nőket.

Tény: A legtöbb elkövető teljesen hétköznapiak és normálisnak tűnik. Többségük fiatal, és rendelkezésére áll elérhető partner. Az erőszak hajtóerejét nem a kielégületlenség, hanem a nők gyűlölete és az áldozat feletti kontroll és hatalom jelenti.

Tévhit: A nők is kívánják az erőszakos szexet. Sok nő fantáziál ilyesmiről.

Tény1: A nemi erőszak nem szex, hanem erőszak, ahol a szexuális aktus csak az erőszak eszköze. A nemi erőszak nemcsak az egyes megerőszkolt nők személyiségi jogait sérti, hanem *minden* nő biztonságérzetét.

Tény2: Az erotikus fantáziálás magánügy, ezért senkin nem kérhető számon. Ezen túl az erotikus fantáziálás közben az ember maga irányítja az eseményeket - ezért ennek legfőbb élménye az élvezet és a kontroll. A nemi erőszak közben az elkövető irányít - a nők által megélt legfőbb érzések a rettegés és a kontrollvesztés. A két élmény csak az erőszakot erotikusnak tartó férfiak fantáziájában és a pornóirodalomban keverhető össze - a nők mindennapi valóságában aligha.

Tévhit: A női nem igent jelent. Egy igazi nő kéreti magát, és sosem mond elsőre igent.

Tény: A nők - csakúgy, mint a férfiak - képesek eldönteni, hogy érdekli-e őket a másik személy szexuális közeledése vagy sem. A "vonakodó nőieség" mítosz, amelyet a nők valós igényeinek és tapasztalatainak elhallgatására használnak.

Tévhit: Nem lehet megerőszkolni olyan nőt, aki nem akarja.

Tény1: Egy izgalmi állapotban levő férfi nemi szerv bármely testbe képes behatolni. Féléves csecsemő, férfi, élettelen női holttest is esett már nemi erőszak áldozatául - a hüvely nedvesedése egyáltalán nem szükséges a behatoláshoz.

Tény2: A nők - a férfakkal ellentétben - sosem tanulják meg testüket megvédeni és szükség esetén fegyverként felhasználni, ezért a veszélyhelyzetre sokszor teljes bénultsággal és lefagyással. A szexuális helyzetet vagy aktust mélyen ellenző nőn azonban nem segít, ha lebénul - bénultsága könnyen magyarázható nőies önalávetésnek.

Tévhit: A nemi erőszak spontán módon történik. A férfi nem tehet róla. Az ösztönei erősebbek nála.

Tény: Az erőszakos nemi közönségek több mint 80%-a részben vagy egészében előre megtervezett, és az esetek jelentős részében az áldozat otthonában vagy otthonának közelében történik, és az elkövető az áldozat számára ismert személy.

Tévhit: A férj nem követhet el erőszakot a feleségén. A házassággal egy asszony azt is vállalja, hogy bármikor eleget tesz házastársi köteletségének.

Tény: A nőnek a házasságon belül is joga van nemet mondani. A házasság állapota senkit sem foszt meg sem alapvető emberi, sem állampolgári jogaitól. 1997 óta Magyarországon a házasságon belüli nemi erőszakot a törvény is bünteti.

Tévhit1: A nemi erőszak este, sötét utcán történik. Az elkövető idegen férfi.

Tévhit2: Nincs mit tenni. A legjobb, ha a nők nem járkálnak egyedül.

Tény: A legtöbb nemi erőszak az áldozat otthonában, illetve otthonának környékén történik, az elkövető pedig az esetek túlnyomó többségében az áldozat ismerőse vagy rokona.

Tévhit: Jobb az otthon biztonságos falai mögé húzódni, és nem kísértetni a sorsot.

Tény: Az otthon messze a nem a legbiztonságosabb hely. A legtöbb nemi erőszak az áldozat otthonában, illetve otthonának környékén történik. Az elkövető az esetek túlnyomó többségében az áldozat ismerőse vagy rokona.

Tévhit: A legtöbb nemi erőszakot cigány férfiak követik el fehér nők ellen.

Tény: A legtöbb nemi erőszak azonos faji hovatartozásúak között következik be. Az erőszakosság mértéke és gyakorisága minden etnikai csoportban és minden társadalmi-gazdasági szinten hasonló.

Tévhit: Nem kell a múltan annyit rágódni. A nemi erőszakot is el kell felejteni, és tovább kell lépni.

Tény: A nemi erőszakot elkövetők 87 százaléka fegyvert hord magánál, vagy bántalmazással, esetleg gyilkossággal fenyegeti áldozatát. A nemi erőszak során a legtöbb nő attól fél a legjobban, hogy a támadó megcsonkítja vagy megöli. Ez az élmény sok nő további életformájára meghatározó hatással van, a rettegés mindennapjainak részévé válik. Megfelelő szaksegítség híján a lelki erőszak okozta sérülések évekként azután is megmaradnak, hogy a testi sebek már begyógyultak.

Tévhit: Ha egyszer feltámad a vágy, a férfiak muszáj kielégülnie.

Tény: Senkinek nincs joga, hogy egy másik ember testét annak akarata ellenére pusztá tárgyként és testnyílásként használja. Mindenki felelős a saját nemi vágyai erőszakmentes kielégítéséért. Ha csakis a kielégülés a cél, akkor erre más olyan lehetőség is van, amelyekhez nem szükséges egy nő jelenléte.

Tévhit: A legtöbbször nem is történik erőszak, csak a nő meggondolta magát, vagy bosszúból vádaskodik.

Tény: A nemi erőszak miatti hamis bejelentések aránya körülbelül 2-2,5% - nem több, mint a többi bűncselekmény esetében.

Tévhit: Ma már mindenhol kapható gázspray, ami biztonságot nyújt.

Tény: Mivel a legtöbb nemi erőszak az áldozat vagy az áldozat partnerének az otthonában történik, a nőknél nincs gázspray vagy más önvédelmi fegyver. A nő leghatékonyabb fegyvere a saját teste. A nő

önvédelmi tanfolyamokon egyszerű, ugyanakkor hatásos védekezési technikák sajátíthatók el.

Tévhit: Nem lehet erőszakról beszélni, ha az áldozat nem védekezett.

Tény1: Egy szexuális támadás életveszélyes is lehet; a legfontosabb az adott helyzetben az, hogy az áldozat túlélje. Egy rablótámadás során is ritka, hogy az áldozat megpróbálna ellenállni, mégsem feltételezi róla senki, hogy önszántából vált meg értékeitől.

Tény2: A női szocializációnak nem része az aktív önvédelem képességének megtanulása. A nők a támadáskor sokszor egyszerűen lefagynak, ám ez nem jelenti azt, hogy nem akartak védekezni, vagy beleegyeztek volna a közösülésbe. Az Európai Unió ajánlása szerint a nemi erőszak bűncselekmény megállapításának kritériuma nem az alkalmazott erőszak mértéke, hanem a nő beleegyezésének hiánya kell hogy legyen.

Tévhit: Az a nő, aki becsípett vagy drogozott, gyakorlatilag beleegyezett a szexbe.

Tény: A döntésképtelenség nem azonos a beleegyezéssel, hiszen egy kiszolgáltatott, öntudatlan emberrel való szexuális kapcsolat lehetetlenné teszi a tudatosságot és a kölcsönösséget.

További olvasmányok:

A NANE Egyesület **Miért marad?** című kiadványa a családon belüli erőszakról

Az **Amnesty International jelentése** a nemi erőszak magyarországi helyzetéről

NANE (Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen) Egyesület
Bántalmazott nők és gyerekek segélyvonala: 06-80-505-101 (este 6 és 10 között)
Postacím: 1447 Budapest, Pf. 502.
E-mail: info@nane.hu ** Internet: www.nane.hu